מסורת הש"ס

ב) הא אמר מר כל"ל רש"ל. ג) מפחים לא. ק"ל. (כ"ק מנ.) כתובות לב. ק"ל. ג) [מפחים לא.], ד) [ל"ל רבא], ה) רש"ל.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ועוד הא מר הוא דאמר מיסתבר: (ב) תוס' ד"ה לטעמייהו וכו' אין לו אלא דנפרק גנ מפוט: (ג) באי"ד דבני מערבא קאמר דלדיליהו לא וכו' דלי זכין הוי דבעינה וכו':

מוסף רש"י

בעל חוב. של מיתה, מחזר וגובה. אותה, מהם. כאילו נפלה להם מתם מיושה (כתובות צב.).

מ"ש מעות דלא. שקיל בהו בכור פי שנים ודלאי הייגו טעמא דידך משום דלאו הני מעות כו': **לאו הא קרקע שבח אבוהון.** דאי הוה בעי לוה הוה מסלק ליה בזוזי: **ועוד האמר [מר].** רבה דאמר בעובדא דההיא סבתא דהוא לה בת בן בנה הנשואה לבעל ורחוק הוא הוא בת ליורשה ומתה ההיא בת ואח"כ מתה הסבתא ואותה בעל וקא תבע ירושת הזקנה כאילו אשתו קיימת ושלחו מתם דהייגו בני מערבא שאין הבעל טוען משום דהוו הנהו קרקעות ראוין לאשתו אם תמות הזקנה בחייה והרי מתה היא בחיי הזקנה ואין הבעל טוען כראוי כבמוחזק ואמר רבה מסתבר טעמא דבני מערבא דאין הבעל יורש דהוה ליה ראוי ולא מוחזק לבת שכל זמן שהזקנה בחיים אין לבת בהן כלום שהרי אם מכרה הזקנה הנכסים בחיי הבת מכירתה קיימת כן אלו נכסי הלוה אע"פ שראוים הן לגבות המלוה חובו מהן כיון שלא הגיעו לידי המלוה מחיים ראוין הן דהא אי הוה בעי לוה הוה זכין להון ומסלק ליה למלוה בזוזי

מאי שנא מעות דלא דלאו הני מעות שבח אבוהון קרקע נמי לאו הא קרקע שבח אבוהון ועוד (א) [הא את הוא דאמרת] מסתבר טעמא דבני מערבא דאי קדים סבתא וזבנא זביני לרב נחמן קשיא מאי שנא קרקע דלא דלאו הא קרקע שבח אבוהון מעות נמי לאו הני מעות שבח אבוהון ועוד הא [ב] אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה [א]יתומים שגבו קרקע בחובת אביהן בעל חוב חוזר וגובה מהן אמר ליה לא לדידי קשיא ולא לרב נחמן קשיא טעמא דבני מערבא קאמרינן ולן לא סבירא לן מאי סבתא דהוא דאמר להו נכסי

לטעמייהו דבני מערבא קאמרי' ולא סבירא לן. פ"ה דבין רב נחמן ובין רבה סברי תרוייהו אליבא דנפשייהו דבין גבו קרקע ובין גבו מעות אין לו והא דקאמר רב נחמן דבע"ח מחזר וגובה אותה מהן היינו כדתלה (רבה) משום דר' נתן ולפירושו הא דפסיק לעיל רב נחמן כרבי היינו דוקא בסבתא ולא במלוה וקשה דלרב נחמן עיקר המירון דמשני לדידיה אסר מן הספר דלא משני מידי מההוא דיתומין שגבו בחובת אביהן ועוד דנפרק שור שנגח ד' וה' (ב"ק דף מג.) ה"ל למיפרך ולוקמה בין לרבה בין לרב נחמן בין גבו מעות בין גבו קרקע ומיהו זה י"ל שהיה צריך להאריך דלא דברו רבה ורב נחמן בהדיה בין גבו קרקע בין גבו מעות אין לו (ג) דנפרק גט פשוט (לקמן דף קעה:) מוכח מההוא דסבר רבה שעבודא לאו דאוריתא קאמר דסבר רבה אליבא דנפשיה דבין גבו קרקע בין גבו מעות אין לו להכי מקשה בקולר ונפשיטות ממה שדברו בהדיה רבה ורב נחמן וי"ת מפרש לטעמא דבני מערבא קאמרי' ולא סבירא לן הכי אלא לדידי' בין גבו קרקע בין גבו מעות אין לו כדאמר גבי האי סבתא דאפי' גבו קרקע אין לו כ"ש גבו מעות וכן מוכיח בפ' גט פשוט דלרבה בין גבו קרקע בין גבו מעות אין לו כיון דשעבודא לאו דאוריתא והא דאמר גבו קרקע יש לו אליבא דבני מערבא דאמרי הבכור נוטל פי שנים במלוה ומסתבר ליה דלקמקי בקרקע ולא במעות והא דאמרי בני מערבא גבי סבתא דהוי ראוי אע"ג דהוי קרקע היינו משום שהבעל לא היה מוחזק מעולם ולא היה לו ולאשתו שום חוב מעולם על הסבתא שישתעבד לו הקרקע ולכך הוי ראוי אבל גבי מלוה הוי מוחזק אפי' לא יוכל לגרוף אם מכר כגון אם שטר חוב הוי שלא בחתריות מ"מ היכא דלא מכר הוי מוחזק כיון שהיה משועבד לו בחובו והא דקאמר רבה טעמא משום דאי קדמה סבתא וזבנה זביני לאו אליבא דבני מערבא (ג) דלדידהו לא תלה בהכי כדפרישי' אלא טעמא דנפשיה קאמר דלדידי' אפי' במלוה הוי ראוי משום דאי זכין הוי זביני ועו"ל דלרבה אפי' אי זכין לא הוי זביניה זביני הוי ראוי וגבי האי סבתא דוקא צריך להאי טעמא משום דסבר רבה כל האומר אחריך כאומר מעכשיו דמי והוי כאילו הוא מוחזק מעיקרא אלא משום דאי קדמה וזבנה דהוי זביני הוא דהוי ראוי אבל בני מערבא לית להו כדאמר גבי מלוה אלא סברי דלאו כאומר מעכשיו דמי ולא הוחזק בו מעולם ורב נחמן סבר כיון דגבו קרקע כיון דגבו מעות יש לו כמו שהביא אביי מההוא דיתומין שגבו קרקע בחובת אביהן ולדברי אביי קש"ל רבה ולא לפי מה שתרלה רבא משום דר' נתן דלרב נחמן אליבא דנפשיה ודאי סבר דאפי' גבו קרקע יש לו והא דקאמר גבו קרקע אין לו היינו אליבא דבני מערבא דאמרי גבי סבתא דקרקע הוי ראוי וא"ת ומנא ליה לרב נחמן דלבני מערבא גבו קרקע אין לו דלמא בני מערבא סבירא להו נמי גבו קרקע יש לו כרב נחמן ובני סבתא היינו טעמא דלא נשתעבד לבעל הקרקע ולא הוחזק בו מעולם וי"ל דסבירא ליה לרב נחמן דמפלגי בני מערבא בין גבו קרקע לגבו מעות מדלא קאמר הבכור נוטל פי שנים במלוה בין גבו קרקע בין גבו מעות מסתברא ליה לרב נחמן דטפי הוי מוחזק במעות מבקרקע וא"ת בפרק שור שנגח ד' וה' (ב"ק דף מג.) כי פריך ולוקמה לרבה בגבו מעות ולר"נ בגבו קרקע ומשני ה"מ לבני מערבא וכי קאמרי אינהו בגרושה כרבי דחשיב מלוה מוחזק לכך אוקמה בגרושה והשתא לפר"ת לרבנן נמי צריך לאוקומי בגרושה לר"נ דאית ליה בין גבו קרקע בין גבו מעות יש לו וי"ל דנקט כרבי משום רבה דלדידיה דסבר בין גבו קרקע בין גבו מעות אין לו א"ל לאוקמי בגרושה אלא לרבי והוה מלי לרבה לאוקומה בגרושה וכרבנן ג)[וכן לפ"ה הוה מלי בין רבה ובין ר"נ לאוקומי בלא גרושה וכרבנן] אלא דניחא ליה ליישבה אפי' לרבי ור' יעקב דאורלייא"ם תירץ לפירוש הקונטר לא הוה מלי לאוקמי כרבנן דרבה ור"נ אליבא דר"ל דאמר לא אמר ר"ע דלא ירית לה בעל אלא בכופר שאינו משתלם אלא לאחר מיתה אבל שאר נזקין ירית לה בעל ואליבא דידיה אינטריכו ליה לשנויי האי דקתני הכה אשה ויצאו ולדיה דלא ירית בעל דבגרושה כו' ולא מלי לאוקמי כרבנן ובלא גרושה דא"כ שוס נזקין לא ירית בעל דהא בין גבו קרקע בין לא גבו אין לו ור"ל דאמר דשאר נזקין ירית והיינו ע"כ כרבי:

לירמי

ג) תלוי ל"ל דאוה לפי מנע"מ דאליהן

עין משפט נר מצוה

נג א מי' פ"ח מהל' מלוה ולוה הלכה ט סמג עשין נר עיש"ע ח"מ סימן קז סעיף ח:

רבינו גרשום

קשיא כו': דעוד. הריני מצית אמרת דקרקע יש לו: הא מר הוא דאמרת. בהאי מעשה דסבתא דלקמן מיסתבר טעמא דבני מערבא. דשלחו מתם וקבעו הלכי כותיה דרב עגן דאמר לירתאי ולא לירתי ירתאי וכעל לא ירית משום דשכיבא איתתיה בחיי סבתא ואין הבעל נוטל בראוי כבמוחזק. ומשום הכי אמר רבא לקמן מיסתבר טעמייהו דבני מערבא דאי קדמא סבתא בחייה וזבנא זביני אלמא דלא מוחזק הוא ביד הבעל כל זמן דלא אתא לידיה הכי נמי לריכא דנבו קרקע בחוב אביהן אמאי נוטל בכור פי שנים והא אע"ג דאית להו שטר וכפאן דגבוי הוא חוב דמי אפי' הכי אינה מוחזקת האי קרקע בידיה דאבוהון כלום דהא אי בעי בעל חוב מצי לזבוני לאחריני ולמיתן להו קרקע אחריתי. אי נמי מצי מסלק להו בזוזי ולא בקרקע והוה ליה הא קרקע ראוי ולא מוחזק ואין הבכור נוטל פי שנים בראוי כבמוחזק ואמאי אמרת להיכא דגבו קרקע יש לו פי שנים: ולרב נחמן קשיא מאי שנא כו' ועוד. קשיא אחריתי אמאי אינו נוטל בקרקע: האמ' רב נחמן אמר רבה בר אבוה יתומין שגבו קרקע בחובת אביהן. שהיה אחד חייב לאביהן: בעל חוב. שהיה אביהן חייב לו: חוזר וגובה אותה מהן. מן היתומים [כמו] דאי שביק להון אבוהון קרקע דמוחזקת בידם דנבי ליה בעל חוב של אביהן ה"נ אע"ג דלא שבקה לה אבוהון גבייהו אלא דאויה להו ג) מיחייב אבוהון אפי' הכי נבי ליה מיגייהו דלא מצי למיטען ליה מטלטלי דהיינו שטר שבק אבוגא גבן ומטלטלי לבעל חוב לא משתעבדי אלא כיון דגבו קרקע דמי כמאן דמוחזקת בחיי אבוהון א"כ הכא נמי בכור אמאי גבו קרקע אין לו פי שנים הא כמוחזק דמיא. השתא קשיא דרב נחמן אדרב נחמן: אמר ליה לא לדידי קשיא ולא לרב נחמן קשיא. במילתין קייסנן והאי דאמינא לעיל גבו קרקע יש לו גבו מעות אין לו ורב נחמן נמי דאמר גבו קרקע אין לו גבו מעות יש לו אין טעמא דבני מערבא מפרשי' דשלחו מתם בכור נוטל פי שנים במלוה לדידי הכי שמיעא לי דסבירא להו גבו קרקע יש לו ורב נחמן שמיעה ליה דסבירא להו לבני מערבא דגבו מעות יש לו ולן לא סבירא לן כוותיהו דליהדי לבכור פי שנים במלוה לא בקרקע ולא במעות: מאי מעשה דסבתא. דהוא שכיב מרע דאמר להו

ג) תלוי ל"ל דאוה לפי מנע"מ דאליהן

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com